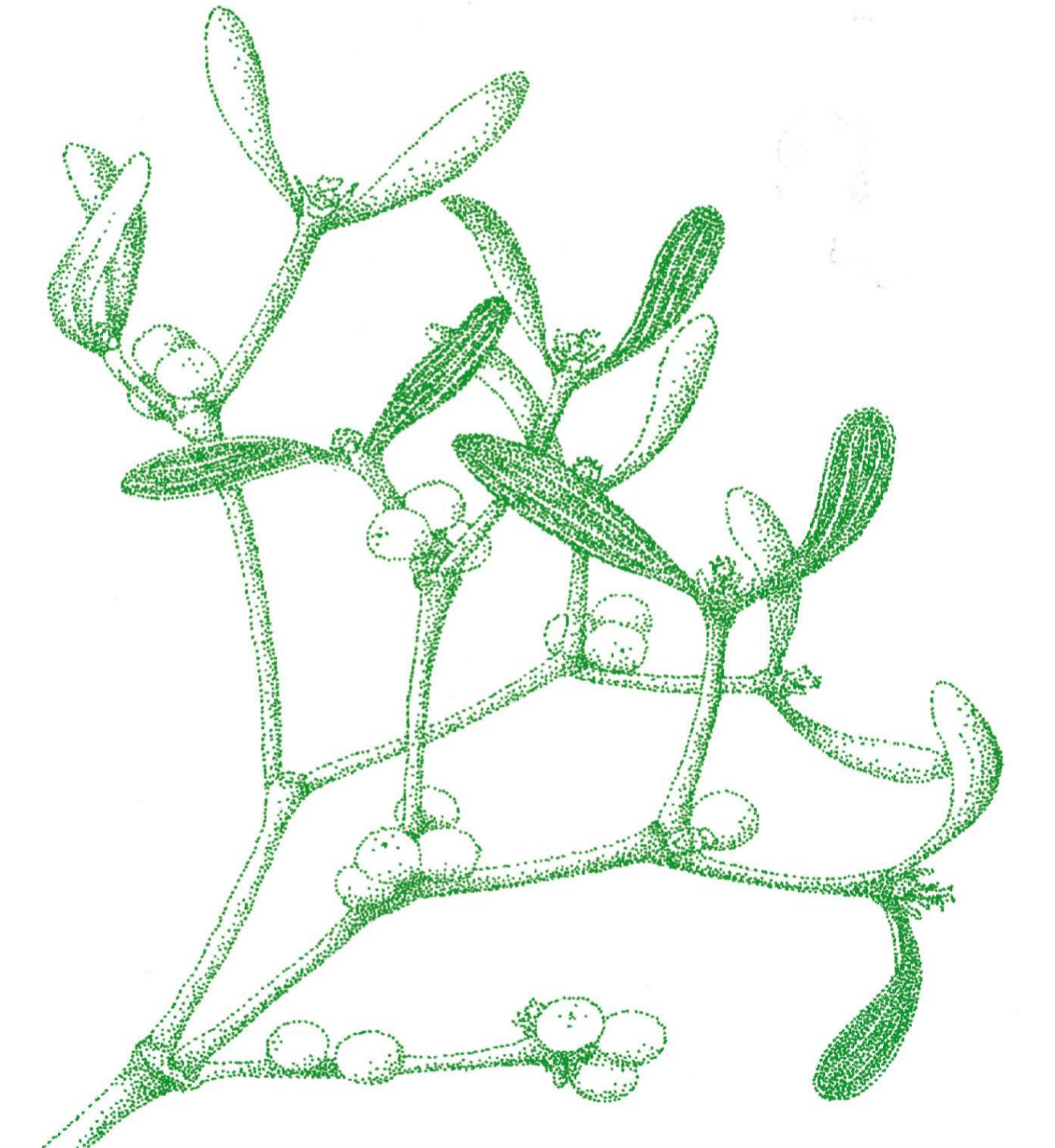

de Haamsjeut

IVN Meerssen

Zomer 2023

de Haamsjeut

Zomernummer 2023

1ste jaargang, nr. 2

Redactie de Haamsjeut

André Ament

Leo Bielders

Pascalie Satijn

Inhoudsopgave

Van de Bestuurstafel, Marianne van den Berg	1
Introductie Bestuur, Pascalie Satijn	3
Introductie Frans Ligthart	5
Afscheid bestuur Ulestraten	6
Lid worden van IVN	7
Lente-excursie Elsloo, Riekie Notten en Wil Lemmens	9
Muur, Jan van Dingenen	15
Evualuatie cursus, Els Derks-van der Wiel	18
Landschapsonderhoud, Wim Derks	19
Tellen van bloemen, Berry van der Beek	20
Slootjesdag, Els Derks-van der Wiel	22
Torenavalkjes in Raar	24
Natuurkracht, Frans van de Kragt en Liesbeth Fiddelers	27
Leudal, André Ament	30
Fibonacci, John Bronckers	35
Vuurvliegjes, Wim Derks	38
Uilen, Paul Notten	39
Activiteiten, Wim Derks	42

de Haamsjeut van IVN Meerssen

verschijnt 4 keer per jaar. Kopij voor het nieuwsblad kan worden
aangeleverd via: andreament47@gmail.com T 06 44189017

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

De tekeningen in deze Haamsjeut zijn van de hand van Jan van Dingenen.

Van de Bestuurstafel

Marianne van de Berg

Beste lezer,

Weet je het nog? Op 4 april jl. heb je ons het vertrouwen gegeven om verder te bouwen aan de nieuwe gezamenlijke afdeling van IVN Ulestraten en IVN Meerssen. Een beetje tot onze verrassing werd gekozen voor IVN Meerssen als nieuwe naam. Praktisch is het wel handig. Een heleboel dingen hoeven nu niet omgezet te worden naar een andere, nieuwe naam. En dan de keuze voor ons bestuur. Elders vind je een foto van ons. De meeste bestuursleden hebben al bestuurlijke ervaring opgedaan binnen het IVN; we hebben wel een nieuwe secretaris, Frans Ligthart. Hij stelt zich in dit blad voor.

Uiteraard ben ik, Marianne, zeer vereerd dat ik gekozen ben als voorzitter. Met elkaar proberen we, vol enthousiasme, één nieuwe afdeling te bouwen. En dat is, eerlijk gezegd, niet altijd super gemakkelijk. We komen uit aparte afdelingen, met verschillende uitgangspunten. Maar we hebben allemaal één gemeenschappelijk doel voor ogen: zoveel mogelijk mensen uit Meerssen en ommelanden bewust laten genieten van de natuur en leren borg te staan voor alles wat groeit en bloeit.

We kunnen dat als bestuur natuurlijk niet alleen. Daar hebben we jou hard voor nodig. Alle kleine beetjes helpen. Al kost het maar een paar uurtjes. We horen het graag en willen iedereen ook graag ondersteunen. Elders in dit blad vind je activiteiten van onze werkgroepen. Ga eens kijken en doe een keertje mee. En je kunt ook iets nieuws verzinnen. Prachtig!

Twee activiteiten haal ik even naar voren. De afgelopen maanden hebben ruim 20 mensen aan zeer succesvolle natuurwandelingen meegedaan. 5 routes door de 5 kernen van onze gemeente. Voor herhaling vatbaar.

En de natuurgidsenopleiding in onze regio, Maas en Mergelland, start in september. Daarvoor hebben zich al enkele mensen opgegeven.

Natuurgidsen zijn van groot belang voor ons. Daarom willen we mensen die deze opleiding gaan volgen en succesvol afronden onder bepaalde voorwaarden een financiële tegemoetkoming geven. Voor nadere info, zoek natuurgidsenopleiding Maas en Mergelland Meerssen. (<https://www.ivn.nl/afdeling/meerssen/cursussen-over-de-natuur/natuurgidsenopleiding-regio-maas-mergelland>)

Een zonnige en niet té warme zomer toegewenst!

OPROEP PENNINGMEESTER

IVN Meerssen zit nog steeds zonder opvolger van de huidige penningmeester. Er is wel een 'administrateur' die voorlopig nog alle werk van de penningmeester doet, maar er moet nog iemand komen die affiniteit heeft met cijfers en het werk van de 'administrateur' kan overnemen zodra dat nodig is.

Wie wil dit oppakken?

Ken je iemand die dit eventueel zou willen oppakken?

Meld je dan bij Wim Derks via wimelsderks@hotmail.com of op telefoonnummer 043-3643740

Introductie van het nieuwe bestuur van IVN Meerssen

Pascal Satijn

Een aantal van jullie hebben de nieuwe bestuursleden al ontmoet tijdens de Algemene Leden Vergadering van 4 april jongstleden. Door de aanwezigheid van Karel Kusters van Meer Vandaag is dat bestuur al gelijk op foto vastgelegd 😊.

Het bestuur heeft zich toen ook kort geïntroduceerd, maar voor degenen die er niet waren volgt nog een voorstelrondje.

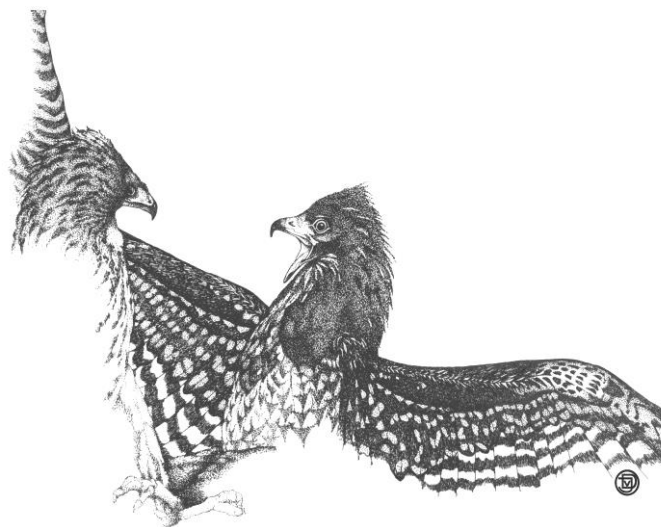

In het midden, staat Marianne van den Berg, wonende te Bunde en sinds 2022 als voorzitter betrokken bij IVN Meerssen. Rechts op de foto naast Marianne, vicevoorzitter Wim Derks, voor velen een bekend gezicht. Woonachtig in Waterval en sinds jaar en dag druk in de weer voor IVN, onder andere als natuurgids bij vele wandelingen en spreker bij lezingen. Een even bekend gezicht is, naast Wim, Riekie Notten uit Moorveld, met het prachtige arboretum, dat nog druk werd bezocht tijdens de afgelopen open dag in de lente. Naast excursies en wandelingen is Riekie ook actief voor en met jeugd, die we hopen méér te kunnen betrekken bij het IVN.

Tweede van rechts staat Leo Voragen, tevens coördinator van de Plantenwerkgroep, woonachtig in Simpelveld. De Plantenwerkgroep komt iedere maand op de zaterdagochtend bij elkaar en naast determineren van planten (ook met digitale ondersteuning) zijn er ook excursies. Helemaal rechts staat Frans van de Kragt, woonachtig in Meerssen, tevens coördinator van de Paddenwerkgroep.

Vanaf de linkerkant staat allereerst Jan de Veen uit Schimmert, naast bestuurslid vooral heel actief met het plaatsen en monitoren van nestkasten vanuit de Vogelwerkgroep. De Vogelwerkgroep komt de 3e woensdagavond van de maand bij elkaar. Daarnaast Pascale Satijn uit Schietecoven, met name betrokken bij de communicatie vanuit IVN Meerssen, door deelname in de redactie van De Haamsjeut en het beheren van de Facebookpagina. Als laatste onze recente aanwinst, de nieuwe secretaris, Frans Ligthart uit Ulestraten. Een penningmeester ontbreekt nog, dus wie interesse heeft, meld je bij een van de bestuursleden!

We hopen met dit bestuur weer vooruit te kunnen met IVN voor alle kernen binnen de gemeente Meerssen. Wel zijn we nog dringend op zoek naar actieve leden die de handen uit de mouwen willen steken bij, of het meedenken over en het organiseren van activiteiten. Heb je interesse? Of goede ideeën? Laat het ons weten!

Introductie nieuwe secretaris

Ik ben Frans Ligthart, sinds de samenvoeging van IVN Meerssen en IVN Ulestraten de secretaris.

Ik ben woonachtig in Ulestraten; een mooie uitvalsbasis voor wandelingen en fietstochten. Daarnaast heb ik fotografie als hobby en ben ik vrijwilliger in de coöperatieve winkel 'Gedeelde Weelde' in Maastricht.

Hoewel ik geen echte natuurkenner ben hoop ik in het bestuur een bijdrage te kunnen leveren om de mooie natuur in de omgeving onder de aandacht te kunnen brengen en verder uit te kunnen bouwen.

Veel mensen nemen de natuur als iets vanzelfsprekends of realiseren zich niet hoe belangrijk die voor ons welzijn is, IVN kan een mooie rol spelen om de natuur onder de aandacht te brengen en mee te denken hoe we die kunnen verbeteren.

Mijn wens is dat we snel veel jonge leden kunnen verwelkomen die de afdeling verder laten groeien.

Afscheid bestuur IVN Ulestraten

Leo Bielders

Op 26 april jl. is het bestuur van IVN Ulestraten nog éénmaal bij elkaar gekomen om terug te blikken op hun gezamenlijke tijd als bestuurslid van de inmiddels opgeheven IVN-afdeling Ulestraten. Aan de vrolijke gezichten op de foto is te zien dat de samenwerking hen in al die jaren goed bevallen is. Natuurlijk is er ook sprake van weemoed over al de goede jaren waarin zij de vereniging gediend hebben. Maar zij hebben de fusie met IVN-Meerssen van harte gesteund omdat op deze manier de doelstellingen van IVN in onze gemeente beter gewaarborgd kunnen worden. Gelukkig blijft de onderlinge vriendschap een tastbare herinnering aan de bestuurstijd samen.

Van links naar rechts: Jan de Veen, André Ament, Pascalle Satijn, Wim Derks, Leon Schoenmakers, Leo Bielders.

Lid worden van IVN Meerssen

Pascalie Satijn

Vanuit de cursus 'Natuurbeleving, wandel je mee?' die in het voorjaar heeft plaatsgevonden, werd de vraag gesteld: als je lid wordt van IVN, wat zijn dan de verplichtingen? Het antwoord is helder: er zijn geen verplichtingen, behalve dan het betalen van de contributie 😊.

Omdat de vraag gesteld werd leek het zinvol om daar nog even een stukje aan te wijden. Als nieuw lid van IVN betaal je jaarlijks contributie. De contributie voor dit jaar is vastgesteld op € 20,-. Hiervoor krijg je 4 keer per jaar De Haamsjeut, het plaatselijke afdelingsblad. Maar je ontvangt ook het blad Mens en Natuur, van het landelijk IVN. Daarnaast krijg je, indien gewenst, de digitale Nieuwsflits, waarin de aanstaande eigen activiteiten nog eens genoemd worden. De Haamsjeut kun je overigens ook digitaal krijgen. Mocht je nu nog De Haamsjeut op papier krijgen, maar liever digitaal willen ontvangen, geef dat door via ivnmeerssen@gmail.com. Op dat mailadres kun je je ook aanmelden voor de Nieuwsflits als je die nog niet krijgt.

Als extra service kun je ook een abonnement op het Limburgs tijdschrift over natuur, milieu en heemkunde, De Natuurgids, afsluiten met korting. Normaal € 22,- per jaar, als IVN-lid betaal je € 20,-. Meer info op www.denatuurgids.nl.

Als je het IVN gewoon wil steunen kun je ook begunstiger/donateur worden. Als je daarbij minimaal € 14,- per jaar overmaakt kun je, indien gewenst, de digitale versie van De Haamsjeut ontvangen.

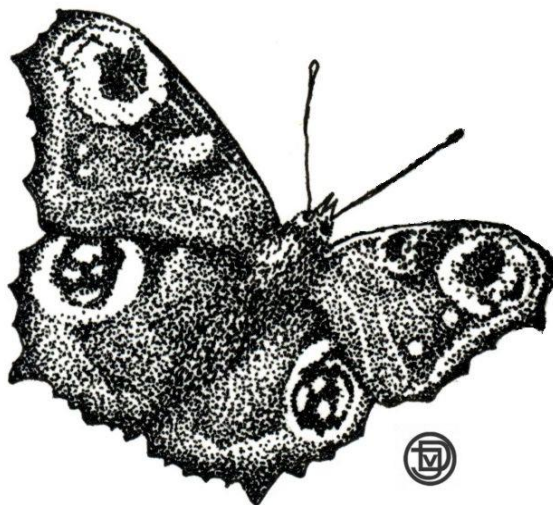
Als lid van IVN kun je je via de landelijke website www.ivn.nl aanmelden voor diverse nieuwsbrieven. Maar je kunt er ook account aanmaken voor

Ons IVN. Ons IVN is het intranet voor leden waar je onderling informatie, kennis en inspiratie kunt uitwisselen. Om hiervan gebruik te kunnen maken moet je wel lid zijn.

Nóg meer voordeel: je krijgt als lid van IVN 10% korting in de webshop van IVN landelijk! Neem eens een kijkje.

Tot zover het administratieve deel...er is ook fysiek van alles te ontdekken met IVN. Kijk eens rond of doe een keer mee met een van onze werkgroepen; een overzicht staat vermeld op de voorlaatste pagina. Of nog beter, help mee! Met het verzinnen van activiteiten, het begeleiden of het leiden van een wandeling, het geven van een interessante lezing of meedoen aan de Natuurgidsenopleiding, die in het najaar start. Na deze opleiding kun je zelfstanding als Natuurgids aan de slag!

Door lid te zijn steun je ons doel én onze plaatselijke afdeling én je kunt een hoop ontdekken en beleven, zowel digitaal als fysiek.

Lente excursie hellingbos Elsloo

Riekie Notten en Wil Lemmens

Inleiding

De zondagochtend op 26 maart 2023 begint met een temperatuur van 8 graden en het regent de hele tijd pijpenstelen. De weersvoorspellingen waren al niet goed en bovendien moest de klok een uur naar voren gezet worden wat weer een uurtje nachtrust kostte. Dit zijn nu bepaald niet de elementen om te gaan struinen in een nat en glad hellingbos.

Maar zoals de lezer weet, gaat een IVN-wandeling altijd door en dat weten we als gidsen natuurlijk ook. Ons adagium van IVN is dan ook: Ik Verzaak Nooit.

Kijk eens naar de regendruppels die als pareltjes op het water vallen

In totaal zijn we met vier mensen die de uitdaging aandurven om op zoek te gaan naar onder andere de lentebloeiërs. We kunnen nu al verklappen

dat ondanks de regen het hellingbos veel van zijn geheimen heeft prijsgegeven. Wat hebben we een groot aantal lentebloeiërs gezien! Ook het dierenrijk liet zich zien en horen. Een mooiere beloning kun je niet krijgen. Voor degenen die niet meegingen; geniet samen met ons mee met onze struintocht door het lintvormige hellingbos van Elsloo.

Wist de lezer dat Elsloo het steilste hellingbos van Nederland heeft? Een van de vragen door de deelnemers gesteld, is hoe de vele bronnen ontstaan en waar al dat water toch vandaan komt? We vertellen dat de bronnen worden gevoed door grondwater uit het bovenste grondwaterpakket dat van de slecht doorlatende klei/grind-afzettingen afstroomt. De hoogte waarop deze bronnen zich bevinden varieert bij Elsloo globaal tussen de 50 meter + NAP.

Bosanemoon Met de paraplu stevig in de hand gaan we op pad. Vrij snel zien we de eerste lentebodes. Het speenkruid probeert ondanks de regen toch zijn prachtige gele bloem te laten zien langs het stromende water van een van de vele bronnetjes. Ook de bosanemoon probeert dat met haar witte bloem en de pinksterbloem met haar zachtroze bloem. De kelk van de aronskelk is nog niet te zien, maar wel zijn groene bladertooi. Dat doet het daslook ook.

Speenkruid

Bosanemoon

Pinksterbloem

Iets verderop pronkt de slanke sleutelbloem (kerkesleutel) met zijn gele bloemen. De botanische naam is *Primula* en is afgeleid van het woord *primus* (eerste).

Vandaar dat deze bloem als een van de eerste bloeiers in het voorjaar wordt gezien.

Slanke sleutelbloem

Vraatspoor bever

We lopen langs de Hemelbeek die al het hemelwater probeert af te voeren. Een grote beverburcht zien we aan de rechterkant van het knuppelpad met natuurlijk de vraatsporen van de bever. Ja, dit is voor hem/haar hier een paradijs.

Paarse dovenetel

Langs het Julianakanaal zien de we mistletoe ofwel de haamsjeut weelderig groeien in de Canadese populieren. Ook de paarse dovenetel laat zich van zijn mooie kant zien. Waarom heet hij dove? 'Dove' betekent doof en dat betekent weer dat je de bladeren gewoon kunt aanraken omdat hij geen brandharen heeft. Dit in tegenstelling tot de brandnetel. De jonge blaadjes van deze paarse dovenetel zijn heerlijk in de salade. Naast het feit dat hij lekker is, is hij ook bijzonder. Hij kan namelijk zichzelf bestuiven in een gesloten bloemknop. De vruchtvorming vindt dan ook nu al plaats. Er zijn maar een paar soorten in Nederland die dat ook kunnen,

zoals het bosviooltje en het Maarts viooltje. En laten we die twee soorten ook nog tegenkomen tijdens onze tocht.

Vervolgens zien we een verzameling van vingerhelmbloemen. Deze bloem behoort tot de papaverfamilie. Het blijkt dat deze bloem verschillende benamingen heeft zoals voorjaarshelm-bloem of vogeltje-op-de-kruk. Dat laatste fascineert natuurlijk de deelnemers. Een korte demonstratie laat vervolgens dit plaatje zien. Wat is de natuur toch telkens weer verrassend!

Voorjaarshelmbloem

Vogeltje-op-de-kruk

Tegen de rand van het hellingbos zien we opvallend veel reigers vliegen. Met de verrekijker spotten we vele nesten en we kunnen hier rustig spreken van een heuse reigerkolonie. Als vijverliefhebber ben ik niet zo gecharmeerd van deze vogel, maar ik zal ermee moeten leren leven. Door de nog kale takken van de bomen kunnen we het tafereel mooi zien. Wat een drukte en wat een gekrijs. Na vier 4 weken broeden komen de eerste eieren uit. Per nest zijn dat drie tot zes jongen, waarvan er na een maand gemiddeld minder dan drie over zijn. De ouders houden het nest schoon en kiepen alles over de rand, zoals braakballen met onder andere de resten van mollen en muizen. Al na acht weken kunnen de jongen uitvliegen. Ze worden hooguit een week bijgevoerd. Daarna gaan ze alle kanten op. Slechts één op de tien keert het volgende jaar op de kolonie terug. Circa 70 procent haalt het volgende jaar niet eens. Toch kan een reiger in de natuur gemakkelijk vijf tot zes jaar oud worden. In gevangenschap haalt hij wel 20 jaar!

We vervolgen onze tocht en lopen verder langs de Hemelbeek. Het regent nog steeds en de paden zijn glibberig. Ja, het lijkt wel op een survivaltocht. Maar wat zien we toch veel voorjaarsbloeiers. Zo ontdekken we de zeldzame geelgroene goudveil ofwel de verspreidbladig goudveil, die familie is van de steenbreek. Deze bloem is het meest opvallend tijdens de bloei in de vroege lente. Dan kun je tegen de matten van groene bladeren de geel gekleurde meeldraden en geel aangelopen kelkbladen en schutbladeren goed onderscheiden.

Ook de dotterbloem pronkt al met zijn gele bloemen. De bloeiperiode loopt van maart tot april en soms nog van augustus tot september. De ongeveer 4 cm grote bloemen tellen vijf tot acht gele kelkbladen. Ze hebben geen kroonbladen maar wel talloze meeldraden. De bladen zijn lichtglanzend. De onderste bladeren zijn lang gesteeld. De bloemstengels zijn hol en glad.

Goudveil

Dotterbloem

Via een donkere spoortunnel komen we aan de andere kant van het spoor terecht. Hier worden we verrast door de vele bronnen en waterstromen. Het kabbelende geluid van het water is forser geworden door de vele regenval. We kijken naar de prachtige omgeving bezaaid met daslook en

bosanemonen. Dan gaan we met een steile trap omhoog en komen op een plateau vlakbij Catsop. Nu zetten we even goed de pas erin omdat het ook nog stevig waait bij de neerplenzende regen. Bij een spoorbrug duiken we weer het bos in richting kasteel Elsloo. We genieten van het prachtige uitzicht op het Maasdal en van het prachtige houtsnijwerk gemaakt uit een omgevallen boom.

Kijk maar eens goed welke dieren hierop te ontdekken zijn.

We dalen af richting kasteel Elsloo. Het blijft maar regenen, maar de deelnemers hebben genoten van de vele voorjaarsbloeiers, de beversporen, de reigers en de vele stromende bronbeekjes. Wij als gidsen natuurlijk ook. Met een kleine groep kun je vaker stoppen en speuren naar bijzondere bloemen en/of planten. Of langer stilstaan bij geluiden van vogels en dan met de verrekijker kijken of iemand ze ziet en/of herkent. En zo zien we naast de vele blauwe reigers ook de grote gele kwikstaart, roodborstjes, mezen, kraaien, ganzen, meerkoeten, waterhoentjes en eenden.

Ja, je weet dat maart zijn staart kan roeren. Maar ondanks de vele regen hebben we toch de lente op een bijzondere manier kunnen beleven.

Muur is een heel bescheiden plantje

Jan van Dingenen

Inleiding

De officiële familienaam van het plantje dat in dagelijks leven ‘muur’ of ‘vogelmuur’ wordt genoemd, is *Stellaria* en die familie zit weer in de anjerfamilie (Caryophyllaceae). In ons land hebben we ongeveer tien soorten *Stellaria*, afhankelijk van wat je meerekent. De meeste zijn niet echt zeldzaam en hebben een groot verspreidingsgebied. Maar er zijn een paar zeldzame tot zeer zeldzame soorten en twee daarvan hebben een duidelijke voorkeur voor Zuid-Limburg: de bosmuur (*Stellaria nemorum*) en de heggenvogelmuur (*Stellaria neglecta*). Ik kom hierop terug.

De anjerfamilie of Caryophyllaceae

In de anjerfamilie zitten zo'n honderd, meest kruidachtige planten. Deze familie komt wereldwijd voor met de nadruk op streken met een gematigd klimaat. De grootste soorten rijkdom is te vinden in Europese en Aziatische gebieden rond de Middellandse Zee. Veel soorten werden daar zo'n 300 jaar voor Chr. al als sierplant gebruikt, maar sommige werden er ook beschouwd als onkruid. Een van die sierplanten was daar toen al de anjer (*Dianthus*). In die naam ‘dianthus’ zitten zowel de Griekse woorden voor god ‘dios’ als ‘anthos’ dat bloem betekent. Die naam is mogelijk al door de Griekse geleerde Theophrastus van Eresus (ca. 300 voor Chr.) gegeven!

Muur is een bescheiden plantje

Maar ondanks de ‘hoge’ afkomst wordt in ons land muur als een simpel, niet echt belangrijk plantje gezien.

In de NDFV Verspreidingsatlas worden tien soorten *Stellaria* genoemd in Nederland. De *Stellaria media* of vogelmuur is waarschijnlijk de meest voorkomende soort. Net als de meeste verwante soorten groeit de plant door de stengels op of net boven de grond te laten ‘lopen’. Het blad heeft de ‘standaard’ vorm, dus zo ongeveer zoals wij een ‘gewoon’ blad

tekenen. De bloemen zijn wit en 8 tot 10 mm groot. Ze hebben 5 witte kroonbladen, maar deze zijn in de lengte heel diep ingesneden zodat het lijkt alsof ze 10 kroonbladen hebben! De meeste andere soorten vogelmuur kennen dit grapje ook! De bloemen zijn tweeslachtig en de doosvruchten bevatten roodbruine zaden van ca. 1 mm die meer dan 5 jaar hun kiemkracht kunnen houden.

De meeste soorten muur stellen geen echt hoge eisen aan hun omgeving. Het gevolg is natuurlijk dat je in allerlei biotopen één of meer soorten kunt tegenkomen, of dat je, zoals op de Nederlandse verspreidingskaart van de vogelmuur, nauwelijks atlasblokken (1 bij 1 km) vindt waar geen enkele soort vogelmuur is gevonden! Dit dus onder het motto klein maar sterk!

De gewone muur

De gewone, meest voorkomende muur soort is meestal identiek met de vogelmuur *Stellaria media*. De naam vogelmuur verwijst inderdaad naar de vogels, maar ik heb de indruk dat dit niet verwijst naar een bepaalde of maar een paar soorten vogels. In ieder geval, de meeste vogels die wij in deze

De gewone of vogelmuur (Stellaria media) is waarschijnlijk de meest voorkomende soort muur in ons land. De plant wil graag dat de grond regelmatig wordt bewerkt dus siertuinen, volkstuinen en dergelijke zijn populair!

omgeving soms in een kooitje stoppen of stopten, vinden het lekker om de gewone muur op het menu te hebben! Zowel het blad als de zaadjes worden gewaardeerd! In mijn jeugd in Brabant werd de vogelmuur, het onkruid uit de tuin, dan ook direct in de kippenren gegooid en de kippen waren er dan 'als de kippen' bij!

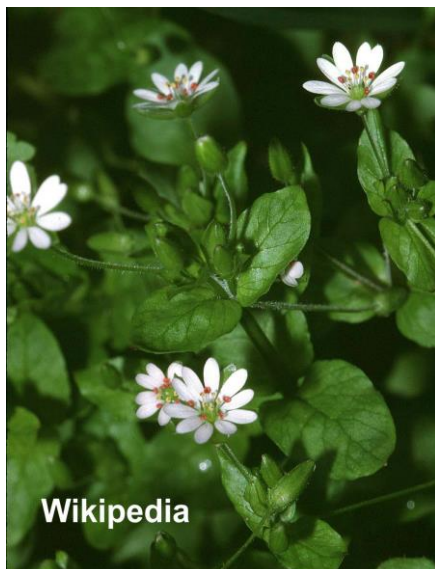
De wilde muursoort met de grootste bloemen in ons land is *Stellaria holostea* of Grote muur of Sterremuur. Deze plant heeft bloemen tot 3 cm groot en wordt daarom ook als tuinplant aangeboden. In het wild groeit de plant in het grootste deel van oostelijk Nederland, in de kustprovincies is de plant beperkt tot de duinen en omgeving. Ook in Zuid-Limburg groeit deze Grote muur. Blijkbaar houdt deze plant niet van te veel nattigheid.

Zeldzame soorten *Stellaria* in Limburg

In Zuid-Limburg komen een paar soorten muur voor die vrij zeldzaam zijn in de rest van Nederland. De ene is bosmuur (*Stellaria nemorum*) die in Zuid-Limburg veel meer voorkomt dan in de rest van ons land en die veel lijkt op de watermuur (*Myosoton aquaticum*) die in de rest van het land gebruikelijker is. Deze watermuur zit ook in de anjerfamilie (*Caryophyllaceae*), maar gezien de naam, dus in een andere tak.

Deze soort muur lijkt op een verwant familielid, de watermuur, die in de rest van Nederland meer

De soort *Stellaria neglecta*, letterlijk 'vergeten muur', heeft nog iets heel apart: de meeldraden in de bloemen hebben rode helmhokjes! Wikipedia noemt deze soort in het Nederlands heggenvogelmuur! De verspreidingsatlas vermeldt deze soort in Zuid-Limburg en langs de rivieren in Gelderland tussen Nijmegen en Deventer. Vergeten muur of *Stellaria neglecta* lijkt op de gewone muur, maar de helmhokjes in de bloemen zijn roodachtig!

Natuurcursus

Els Derks-van der Wiel

Zoals intussen algemeen bekend is zijn IVN Meerssen en IVN Ulestraten samengegaan onder de naam IVN Meerssen. Het idee was ontstaan om bij de start van de nieuwe afdeling van IVN een natuurcursus op te zetten om hierbij de hele gemeente Meerssen te betrekken. En op deze manier de natuur in eigen omgeving te leren ontdekken en beleven. De cursus bestond uit een binnenles en daarna volgden er vijf buitenexcursies onder leiding van steeds andere gidsen. Elke excursie startte vanuit een van de vijf dorpskernen uit onze gemeente.

Er meldden zich 23 deelnemers die met veel enthousiasme de cursus hebben gevolgd. Tijdens de cursus en bij de evaluatie bleek dat de cursus aan de verwachting had voldaan.

Velen vroegen naar meer cursussen en verdieping. Een aantal heeft zich gemeld als nieuw lid van IVN. Enkele cursisten hebben aangegeven de IVN Natuurgidsencursus te willen gaan volgen. Een mooi resultaat.

Het cursusteam gaat zich beraden over een vervolg in het voorjaar van volgend jaar. Daarbij is dan de spreiding over de vijf kernen van de gemeente niet de invalshoek, maar thema's met betrekking tot natuur (dieren en planten). Dit sluit aan bij wensen, die de cursisten bij de evaluatie genoemd hebben. Bij thema's kan bijvoorbeeld gedacht worden aan vogels, zoogdieren (zoals dassen en grote grazers), amfibieën, voorjaarsflora en bomen.

Onze burgemeester, mevrouw Mirjam Clermonts-Aretz, was uitgenodigd om mee te gaan op een excursie. Dat heeft zij inderdaad gedaan. Het viel haar op dat er ondanks de regen zoveel mensen aanwezig waren. Wij laten ons door het weer nooit tegenhouden. Ook de overwegend jonge leeftijd van de deelnemers was haar opgevallen.

Wij willen iedereen die op enigerlei wijze bijgedragen heeft aan deze cursus hartelijk danken voor hun inzet.

Landschapsonderhoud

Wim Derks

Landschapsonderhoud is een activiteit die zowel door het oude IVN Meerssen als door het opgeheven IVN Ulestraten plaats vond.

Bij IVN Ulestraten was er de werkgroep Biesenberg onder leiding van Wim Ghijsen en de werkgroep Vliekerbos onder leiding van Fred Erkenbosch. Beide werkgroepen zijn opgehouden te bestaan Bij deze nog heel veel dank aan beide coördinatoren én de leden van de werkgroepen voor hun inzet de afgelopen jaren.

Eventuele benodigde werkzaamheden in het Vliekerbos of landgoed Biesenberg vinden plaats door de leden van de Kwallef van Vliek.

In Meerssen is nog wel een werkgroep landschapsonderhoud actief. In principe wordt iedere donderdag gewerkt in de natuur. Wil je lekker buiten bezig zijn neem dan contact op met de (nieuwe) coördinator van deze werkgroep Jo Lexis telefoonnummer: 06-2917743 of via mail: jo.lexis41@gmail.com .

Tellen van bloeiende bermen: help je mee?

Wim Derks

De gemeente Meerssen heeft in de Geulbode een aantal keren een oproep geplaatst om bloemen te tellen in bloeiende bermen. Omdat we dit goed vinden passen binnen de activiteiten van IVN Meerssen hebben we Berry van Beek van de gemeente gevraagd nog eens uitleg te geven (zie de tekst hieronder). Als je hiervoor belangstelling hebt en mee wilt doen kun je dat het beste doorgeven aan Wim Derks. Dat kan via wimelsderks@hotmail.com .

Berry van Beek

Het is je vast al opgevallen. De bermen in het buitengebied van onze gemeente worden minder vaak of niet allemaal tegelijkertijd gemaaid. Dat

doen we niet zomaar. Door het later en in fasen maaien van de bermen komen bloemen en kruiden tot ontwikkeling. Daar kunnen vlinders, bijen en andere insecten gebruik van maken. Om erachter te komen welke bloemen en kruiden in onze bermen groeien en om te zien of ons maaibeleid de gewenste resultaten oplevert, gaan we monitoren. Dit doen

we als gemeente minimaal de komende vijf jaar. Alle extra informatie die we daarbij kunnen verzamelen is waardevol. En daar kun jij een rol in spelen.

Wil je ons helpen? Het tellen is vrij eenvoudig:

1. Kies een moment tussen 1 mei en 1 oktober.
2. Kies een geschikt telgebied van 100 meter bij 1 meter.
3. Sta om de 10 meter stil en noteer de bloemen die binnen 1 meter van je af staan.
4. Geef de resultaten door op de site <https://www.floron.nl/nectarindex>
5. Is er net gemaaid? Tel dan pas als er weer bloemen staan.

Op <https://www.floron.nl/nectarindex> krijg je meer uitleg over hoe dit in zijn werk gaat. Plantenkennis is niet nodig, iedereen kan meedoen. Bij de gemeente kun je een veiligheidshesje ophalen.

Heb je nog vragen? Stuur dan een mailtje naar info@meerssen.nl met als onderwerp 'bloementelling'.

Grassen

Graanonkruiden

Waterdiertjes zoeken bij Kasteel Vaeshartelt

Els Derks-van der Wiel

Een (ver)wonder(baar)lijke jeugdactiviteit. Zondagmorgen 4 juni 2023 ging IVN Meerssen Geen visjes vangen maar op zoek naar allerlei leven in de waterpartijen van het park. Zonnig weer verwelkomde iedereen en samen droegen we schepnetjes, borden, bakjes, emmertjes en een zeef richting Sterrebos naar de bruggetjes. Hoe je met een schepnetje door het water moet zwieren was zo geleerd. De soepborden werden met water gevuld en daarin konden we de gevangen diertjes loslaten. Met behulp van een soeplepel lepel werd er een diertje in een loeppotje gedaan. Zo konden de diertjes goed bekeken en met een zoekkaart op naam gebracht. We hebben o.a. gevonden: kikkervisjes, driedoornig stekelbaarsje, waterpissebed, libellelarve, kokerjuffers, waterkevers, slakjes, platworm

Naast alle vangst uit het water groeide ook het aantal deelnemers. De kinderen van gezinnen die vroeg aan de wandel waren knielden in het gras en bekeken de vangsten in de soepborden. Hun wandeling werd onderbroken en er werd ijverig mee geschept in het water en de diertjes bestudeerd. Aan

het einde moesten alle beestjes natuurlijk weer teruggezet worden in het water. Om de pijn bij het afscheid van deze prachtige slootjesexcursie wat te verzachten beloofden we de kinderen om een 'kriebelbeestjes-morgen' te organiseren. Publicatie hierover en alle andere activiteiten komen in de Geulbode en staan op onze website: www.ivn.nl/afdeling/meerssen . Als je je mailadres doorgeeft aan n.cordewener@ziggo.nl krijg je als herinnering steeds een IVN Nieuwsflits toegestuurd over al onze activiteiten per mail.

Graag tot een volgende keer, Els, Ria en Riekie.

Jonge torenvalken ringen

John Bronckers

Helemaal achterin de prachtige tuin van Gerard en Toos Willems te Raar bevindt zich een nestkast voor torenvalken. Op zaterdagmiddag 24 juni werden onder een stralende zon 5 jonge torenvalkjes geringd. Ruim 25 personen, waaronder zo'n 10 kinderen woonden de werkzaamheden bij. De nestkast bevindt zich bovenop een paal op een hoogte van ongeveer 6 meter. Voor Jan de Veen, lid van onze vogelwerkgroep, is het geen probleem om de jonge, nog donzige valkjes, uit het nest te halen, weliswaar onder luid protest van de jonge vogels en de ouders. Van hoog boven op de ladder toont Jan ons het voedsel van de valkjes, 1 dode muis

en een half opgegeten woelmuis. In de kast liggen ook diverse braakballen. Die worden dus niet alleen door uilen uitgebraakt, maar door alle roofvogels, vertelt Jan. Hij vertelt verder dat het belangrijk is dat de opening aan de oost of zuidoost kant zit. De bodem van de kast moet worden voorzien van een laag vlas, beukensnippers of turfstrooisel.

Als Jan weer met beide voeten op de grond staat, wordt hij omringd door de kinderen die de vogeltjes willen bewonderen. De valkjes kunnen nu geringd, gewogen en gemeten worden door Jos, gediplomeerd ringer.

Opvallend is vooral het verschillend gewicht, variërend van 125 tot 185 gram. Rob, de man die zorgvuldig de meetresultaten noteert, vertelt dat uiteraard de brutaalste vogel het meeste voedsel verorbert en dus het meest in gewicht toeneemt. Het schijnt overigens dat mannelijke roofvogels kleiner zijn dan vrouwelijke soortgenoten.

Beide heren, lid van de stichting 't Uulke, ringen steen- en kerkuilen en torenvalken in de regio Zuid-Limburg. Jan de Veen onderhoudt in zijn werkgebied (een cirkel van 5 km rondom Schimmert) zo'n 20 kerkuilenkasten, 55 torenvalkkasten en 80 steenuilenkasten. Daarnaast is hij vorig jaar begonnen met een beschermingsproject van de huis- en boerenzwaluw door het plaatsen van wand- en vrijstaande zwaluwtillen.

Zijn er liefhebbers die hem daarbij willen helpen? Geïnteresseerden kunnen zich melden via een mail naar ivnmeerssen@gmail.com.

De kleine donzige vogelkuikens worden door de kinderen voorzichtig geaaid, hetgeen voor hen een zeer bijzondere ervaring is. Hierna worden de valkjes weer in de nestkast teruggeplaatst. Zij zullen zich daar nog een paar weken veilig laten verwennen door hun ouders. Wanneer ze daarna

uitvliegen om de omgeving te verkennen zullen ze nog een tijdje in de nabijheid van de kast blijven om daarna geheel zelfstandig de wijde wereld in te trekken.

Het was een boeiende en leerzame ervaring voor de jonge kinderen maar ook voor de volwassenen.

We danken Jan, Jos en Rob dat wij dit eens mochten meemaken.

Een speciaal woord van dank aan Gerard en Toos Willems voor de gastvrijheid en voor het feit dat zij de valken een wel zeer mooie plek gunnen in hun tuin, van waaruit de vogels het volledige Geuldal, van Schin op Geul tot Voulwammes, kunnen overzien om op muizen, mollen en andere kleine prooien te jagen.

Natuurkracht

Frans van de Kragt en Liesbeth Fiddelers

In de media, o.a. de Geulbode, staan geregeld berichten van Natuurkracht. Wat is Natuurkracht? Natuurkracht is een organisatie die is ontstaan n.a.v. de overstromingen in juli 2021 in het Geul- en Gulpdal. Het zijn verschillende Limburgse natuurorganisaties die hun krachten hebben gebundeld met de bedoeling om, met de natuur als bondgenoot, maatregelen te treffen om het water langer vast te houden in het stroomgebied van de Geul en de Gulp. Grote maatregelen, maar ook kleine. Want inwoners kunnen zelf ook bijdragen door bijvoorbeeld meer bomen in de buurt te planten.

In april jl. heeft Natuurkracht in Ransdaal een markt georganiseerd waar verschillende projecten en activiteiten werden gepresenteerd, zoals meer bos, meer bomen en meer heggen, het terugbrengen van poelen in de weilanden, het weghalen van afwateringsbuizen (drainage) en het herstellen van 'graften'.

Wij hebben gekozen om mee te werken aan het herstel van de graften in het Zuid-Limburgse landschap gecombineerd met het planten van de

langste haag . Inmiddels is dit het eerste project dat is goedgekeurd. Het behelst natuurherstel in het agrarisch landschap zodat het water vertraagd en beter vastgehouden wordt. Concreet gaat het om herstel en aanplant van kale graften (een mini-terras op een helling die begroeid is met struiken) en aanplant van struweelhagen rondom Vrouwenheide in Eys en Simpelveld. Dit gebeurt op hooggelegen en steil terrein waarop het water nu nog veel te snel afstroomt naar de Eyserbeek (en uiteindelijk naar de Geul).

Verwijderen van drainagebuizen

De bedoeling is dat het water door deze ingrepen langer wordt vastgehouden en wordt vertraagd. Het project is bijzonder vanwege de nauwe samenwerking tussen Stichting het Limburgs Landschap en het agrarische bedrijf Heuvel Angus ter plekke. Er is nagedacht over borging en beheer op de lange termijn. De maatregelen zorgen samen voor meer waterinfiltratie en versterken de biodiversiteit. Het zijn maatregelen die gemakkelijk op grotere schaal kunnen worden uitgevoerd en daarom heeft het project ook een voorbeeldfunctie. Het project start dit jaar nog. De

eerste plantdag is op zaterdag 25 november gepland. Ook interesse om dan mee te helpen? Laat het ons weten via e-mailadres: krafid@home.nl

November 2023 is de maand van de Natuurkracht. Samen met een grote groep vrijwilligers gaan we iets doen aan wateroverlast in Zuid-Limburg. Met hele concrete activiteiten. In het landschap én in de stad. We maken bijvoorbeeld de langste haag van Limburg, wippen tegels eruit en graven poelen. Meedoen? Dat kan! We kunnen zeker nog handen gebruiken.

Wat kun je zelf doen?
Geef ruim baan aan planten en dieren! Regendruppels die diep in de bodem dringen, houden het water beschikbaar voor de natuur en leggen een langere en tragere reis af voordat het water bij een sloot of beek komt. Planten en dieren helpen om de bodem poreus en absorberend als een spons te laten zijn.

Wat kun jij doen, als individu, burgerinitiatief, boer of bedrijf? Woon of werk je in Zuid-Limburg en wil je aan de slag om de sponswerking van de bodem te vergroten? Maak gebruik van ons Natuurkrachtfonds. Het fonds biedt een unieke kans om direct iets te doen voor de natuur en tegelijkertijd het risico op overstromingen in het Geul- en Gulpdal te verkleinen. Meer informatie vind je op www.natuurkracht.org

Leudal: een fraai natuurgebied in Midden-Limburg

André Ament

Inleiding

Al vele jaren ga ik met een groepje vrienden op woensdagochtend de natuur in Zuid-Limburg verkennen. Daarbij hebben we talloze mooie plekken bezocht en vele interessante waarnemingen gedaan. Onlangs hebben we besloten om van tijd tot tijd ons 'werkgebied' uit te breiden en ook iets verder weg gelegen gebieden met een bezoek te vereren. Mijn voorstel was om een keer het Leudal in Midden-Limburg te gaan bezoeken. Zelf ben ik geboortig uit Leveroy, gemeente Nederweert, en ik heb het Leudal in mijn jeugd talloze malen bezocht. Dus ik kende het gebied wel enigszins en wilde het graag aan mijn medewandelaars laten zien. Dat is onlangs (in mei) gebeurd en hieronder volgen enkele wetenswaardigheden van dat gebied, zodat de geïnteresseerde lezer dit fraaie natuurgebied wellicht ook eens gaat bezoeken. En geloof me maar, het is de moeite waard!

Karakteristieken van het gebied

Het natuurgebied Leudal ligt ingeklemd tussen de bewoningskernen Haelen, Roggel en Heythuysen, vroeger zelfstandige gemeenten, maar tegenwoordig allemaal deel uitmakend van de gemeente Leudal. De totale omvang van het gebied bedraagt zo'n 900 ha. Een groot deel van dit gebied (500 ha) wordt als reservaat beheerd door Staatsbosbeheer. Overigens is zo'n 340 ha aangemerkt als Natura-2000-gebied.

Door het gebied stroomt een aantal beken. In de eerste plaats is dat de Tungelroyse beek, die ter plaatse de Leudalbeek wordt genoemd. Deze beek wordt gevoed door zuidelijk gelegen brongebieden, die deels op Belgisch gebied liggen. Vanuit het westen komt de Roggelse beek, die ter plaatse de Selserbeek wordt genoemd. Deze beek wordt gevoed door het water afkomstig uit de Peelstreek. In het noorden van het natuurgebied Leudal komen beide beken samen.

Geologie

Geologisch gezien is het een hooggelegen dekzandgebied ten westen van de Maas met afzettingen uit de laatste ijstijd. Door de aanwezigheid van Maasterrassen is er sprake van een relatief grote stroomsnelheid in de beken in het gebied. Door de specifieke kenmerken van het gebied is het niet verwonderlijk dat er sprake is van bijzondere natuurwaarden, zowel op het gebied van flora als van fauna. De hoogste natuurwaarden zijn vanzelfsprekend te vinden in de beekdalen, die plaatselijk wel 10 meter zijn ingesneden. Van oudsher is dit de plek waar het ijsvogeltje zich zeer comfortabel voelt, omdat voedsel en nestgelegenheden aanwezig zijn. De bever, die rond het jaar 2000 is uitgezet, doet het ook goed, maar er zijn wel zorgen over de aansluiting met andere beverpopulaties. De uitwisseling van genetisch materiaal door aansluiting van grotere gebieden is toch een van de doelen van de Natura-2000 gedachten, maar een dergelijke uitwisseling schijnt nog achterwege te blijven. Bijzondere vogels zijn er ook, zoals zwarte specht, middelste bonte specht, grote gele kwikstaart, sperwer en boomvalk.

Dalkruid

Maar er komen ook bijzondere planten voor. Goudveil, in onze zuidelijke streken ook bekend, komt er in groten getale voor, evenals dotterbloem en waterviolier. En verder waterminnende planten als slangenwortel, elzenzegge, stijve zegge, gagelstruwelen en adderwortel.

Door de hoge stroomsnelheid is het gebied altijd aantrekkelijk geweest voor de bouw van watermolens. In het gebied zelf resteren nog 2 watermolens: de Leumolen en de St. Elisabethmolen. De Leumolen ligt midden in het gebied en kent een oudste vermelding uit 1461. Het huidige stenen gebouw dateert uit 1773 en kreeg toen een dubbele functie: graanmolen en oliemolen. Heden ten

dage is het de enige watermolen in Nederland, die beide functies onder een dak herbergt. De St. Elisabethmolen bevindt zich bij het bezoekerscentrum St. Elisabethhof en is waarschijnlijk nog ouder. In 1278 werd toestemming verleend tot oprichting van de molen op de huidige plek. De molen was eigendom van het St. Elisabethklooster en was een banmolen. Alle omwonende boeren waren verplicht om hier hun graan te laten malen. De Fransen onteigenden dit bezit in 1796 en de Duitsers vernielden de molen aan het eind van de 2de wereldoorlog, maar in 2014/2015 vond er een gedeeltelijke restauratie plaats onder auspiciën van de Stichting Sint Elisabethmolen.

Gele lis

Natura-2000

Het Leudal is officieel aangewezen als Natura-2000-gebied, waarmee het belang van het gebied al meteen bewezen is. In het betreffende aanwijzingsrapport staat de navolgende beschrijving van het gebied:

Het Leudal omvat de dalen van een aantal beken die vanuit de Roerdalslenk naar het dal van de Maas stromen. Door het hoogteverschil zijn de beken diep ingesneden en is de stroomsnelheid van het water vrij groot. De kern van het beekdal wordt gevormd door twee meanderende beken, de Zelsterbeek of Roggelsebeek en de Leubeek of Tungelroysebeek. Met name de Zelsterbeek is voor een groot deel aan kanalisatie ontkomen, ditzelfde geldt voor het stroomafwaartse deel van de Leubeek. De genormaliseerde trajecten van beide beken zijn in 2000 weer meanderend gemaakt. De vegetatie rondom de beken is zeer

gevarieerd. De afgesneden meanders van de beken herbergen soortenrijke moerasvegetaties. Ten oosten van het klooster liggen veldrusschraallanden (vochtige, voedselarme gronden, AA). De natte tot vochtige bossen behoren tot het elzenbos, vogelkers-essenbos en haagbeukenbos. Lokaal komen gagelstruwelen en berkenbroekbossen voor. Hoger op de gradiënt, op de flanken van de beekdalen, bestaan de bossen uit eiken-beukenbossen, eiken-berkenbossen en naaldbossen. Plaatselijk komen matig voedselrijke tot voedselrijke graslanden voor en zijn enkele heideterreintjes aanwezig.

Het doel van de Natura-2000 gebieden is de bescherming van bedreigde habitats en eventuele uitbreiding van de bedreigde flora en fauna in die gebieden. In het Leudal gaat het om de volgende habitats:

- Beken en rivieren
- Eiken-haagbeukenbossen
- Vochtige alluviale bossen

Hoe is het gebied het beste te verkennen?

Een logisch startpunt is het Bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer, gelegen aan de Roggelseweg 58 in Haelen. Men kan ook via Roggel en via Haelen het gebied benaderen. Je kunt gemakkelijk je eigen wandelroute samenstellen met de 'Wandelrouteplanner', omdat er in het gebied knooppunten zijn vastgelegd.

Het bezoekerscentrum heeft een museum met informatie over de geologie en archeologie van het gebied. Het bezoekerscentrum heeft ook een ecologische tuin, een bijenstal en een bijenhotel. De vrijwilligers geven je graag informatie over de soorten dieren die daar zijn. Verder ligt er bij het bezoekerscentrum een prachtig stukje natuur waar kinderen heerlijk kunnen spelen. Niet alleen kinderen, maar ook volwassenen kunnen zich daar prima vermaken. En verder kan men het gebied verkennen met de fiets via knooppuntenroutes of te voet via talloze wandelpaden of wandelknooppunten.

Tot slot

Zoals reeds vermeld ken ik dit gebied al vanuit mijn jeugd, nu zo'n 65 jaar geleden. Ik herinner me nog dat wij met ons kinderrijke gezin dit gebied bezochten, vooral om te spelen op een van de zanderige hellingen van de Leudalbeek. Wij gingen dan op een zondagmiddag per fiets naar deze plek, met onze boterhammen en aanmaaklimonade, en vermaakten ons kostelijk.

De plek waar wij in onze jeugd speelden bestaat nog steeds als zodanig en biedt ook tegenwoordig nog aan de jeugd veel speelplezier, getuige de plaatjes op de site van het museum. Toen ik er laatst weer stond vond ik het nog even magistraal. Meestal valt het tegen als je op een plek uit je jeugd terugkomt. Het geheugen maakt alles veel groter dan het in werkelijkheid is. Maar deze plek vond ik nog even indrukwekkend als vroeger en de hoogte van de oever was voor mij zelfs nog hoger dan ik me herinnerde.

Bronnen:

- Programmadirectie Natura 2000 PDN/2013-147 Leudal
- www.molenstichtingleudal.nl
- www.bezoekerscentrumleudal.nl
- wikipedia

Fibonacci in de natuur

John Bronckers

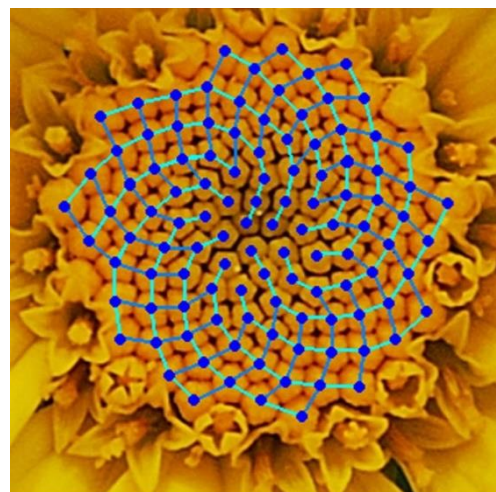
Inleiding

Fibonacci, wiens eigenlijke naam Leonardo Pisano is, was een Italiaanse wiskundige die leefde van 1170 tot 1250. Hij is de (her)ontdekker van de naar hem genoemde getallenrij: 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55,.....

Zien jullie hoe deze rij van Fibonacci zich voortzet? Elk volgend getal ontstaat door de twee voorgaande getallen op te tellen. Dus bijvoorbeeld $55 = 34 + 21$. En na 55 komt dan $55 + 34 = 89$. En na 89 komt $89 + 55 = 144$. Etc. Wiskundigen zijn o.a. geïnteresseerd in de vraag of er een formule te maken is waarmee je bijvoorbeeld het honderdste getal uit de rij direct kunt bepalen zonder eerst de voorgaande 99 getallen te berekenen. Ik beperk me hier tot de opmerking dat zo'n formule inderdaad bestaat. Wiskundig gezien is er veel meer over de rij van Fibonacci te vertellen, maar ik neem aan dat weinig natuurmensen daarin geïnteresseerd zijn.

Wat heeft de rij van Fibonacci dan met de natuur te maken?

Welnu, de getallen uit deze rij kom je regelmatig tegen in de natuur. De getallen verschijnen in de natuur o.a. in het aantal kroonbladeren of bloemblaadjes van heel veel bloemen en in het aantal spiralen die je kunt tellen in bijvoorbeeld het bloemhoofdje van kamille, de romanesco, de bloemkool, de ananas en de dennenappels. Ook hebben ze iets te maken met slakkenhuizen en zelfs met de slurf van een olifant. Zo vertoont het bloemhoofdje van kamille 21 naar rechtsdraaiende en 13 naar linksdraaiende spiralen zoals op bijgaande foto is te zien.

Bloemhoofd van de kamille

Ik beperk me in dit artikel verder tot het aantal bloemblaadjes. De lelie heeft er vaak drie en daaronder nóg eens drie overigens. De boterbloem vijf. Het madeliefje en de margriet eenentwintig en margrieten kunnen er zelfs ook 34, 55 of 89 hebben.

Sinds een paar maanden loop ik geregeld in onze tuin het aantal bloemblaadjes te tellen. Ook tijdens mijn wandelingen door het Meerssense buitengebied heb ik die tel-tic. Verbazingwekkend hoe vaak ik bloemen zie met 5, 8, 13 of 21 bloemblaadjes, getallen dus die voorkomen in de rij van Fibonacci.

Wanneer ik met anderen wandel, pluk ik soms onopvallend een madeliefje en begin de bloemblaadjes één voor één te verwijderen. Sommige medewandelaars vragen dan of ik aan het nagaan ben of 'ze nog van me houdt of niet meer'. Ik zeg dan dat ik dat ik dat ook wel weet zonder te plukken en vraag hun om te schatten hoeveel bloemblaadjes zo'n madeliefje heeft. Meestal zeggen ze dan 15 of 20 of 25. Ik beweer dat het er 21 zijn en laat hun dit dan zelf tellen. Succes verzekerd en genoeg gespreksstof voor onderweg.

Mogelijke verklaring

Maar hoe komt het dat zoveel bloemen zich vaak gedragen volgens een wiskundige getallenrij? Is dat toeval? Ik moet overigens bekennen dat ik ook vaak bloemen tegenkom met aantallen bloemblaadjes die afwijken van de rij van Fibonacci. In de literatuur ben ik tot op heden nog geen echt

plausibele verklaring tegengekomen, hoewel er ontzettend veel over geschreven is. Fibonacci gebruikte de bovengenoemde getallenrij om de toename van het aantal konijnen te verklaren. Hierbij hield hij geen rekening met sterfte en inteelt. Hij redeneerde ongeveer als volgt:

Stel dat we beginnen met één konijnenpaar (1). We zullen dat paar aangeven met de letter A. Een maand later is er nog altijd slechts één paar (1), want het paar is nog te jong om zich voort te planten. Weer een maand later brengt paar A één nieuw paar voort (paar B). Er zijn nu dus 2 paren. Weer een maand later brengt paar A één nieuw paar C voort, terwijl paar B daarvoor nog te jong is. Totaal dus 3 paren. Opnieuw een maand later brengen paar A en ook paar B elk een nieuw paar (D en E) voort, terwijl paar C nog een maand moet wachten (5 totaal dus). Een maand verder zijn de paren A, B en C geslachtsrijp en kunnen dus in totaal voor 3 nieuwe paartjes zorgen (F, G en H). De paren D en E zijn nog te jong. Totaal zijn er nu dus 8 paren, waarvan er 5 voor nieuwe paren kunnen zorgen. Een maand later hebben we er dus 13. Zo verder redenerend ontstaat de rij die we tegenwoordig aangeven als de rij van Fibonacci. Overigens was deze rij al veel eerder bekend.

Zou een dergelijke verklaring voor het aantal bloemblaadjes ook lijken op bovenstaande verklaring?

Hoe kan het dat er bijvoorbeeld margrietten zijn met 21 blaadjes, met 34 blaadjes, met 55 en zelfs met 89 blaadjes? Zijn de margrietten met 55 blaadjes misschien 'hoger' ontwikkeld als die met 34 blaadjes? Is er iemand die daar meer over kan vertellen? Dan zou ik dat graag willen vernemen.

Speurend op internet ontdekte ik een artikel van Jan van Dingenen, waarin ik toch een soort van verklaring aantrof over dit verschijnsel. Jan vertelde me dat dit artikel in 2002 in D'n Haamsjeut en in de Natuurgids heeft gestaan. In een volgende uitgave zullen we dit hoogst interessante artikel nog eens herhalen.

Vuurvliegjeswandelingen

Wim Derks

Rond 21 juni zijn jaarlijks vuurvliegjes te zien in Zuid-Limburg. Dat betreft een periode van een aantal weken. Op 8 juni zag ik dit jaar al de eerste vuurvliegjes in Waterval. Al ongeveer 20 jaar organiseren Els en ik rond 21 juni late-avondwandelingen om dit natuurspektakel te beleven in een donker bos. Ook dit jaar was het weer een succes. We zagen volop lichtgevende vliegende mannetjes maar ook een beperkt aantal lichtgevende vrouwtjes op de grond. Die kunnen niet vliegen en worden daarom glimwormpjes genoemd. De vuurvliegjes zijn geen vliegen en glimwormpjes zijn geen wormen. Het betreft hier kevertjes; de mannetjes met vleugels, de vrouwtjes zonder vleugels met een volstrekt ander uiterlijk. Ze kunnen een lampje aan- en uitdoen met een chemisch proces om elkaar te (laten) vinden ten behoeve van de paring.

Als de zon onder is worden de vogels stil en komen andere geluiden: de vroedmeesterpadden in de Meertsensgroeve, jonge bosuilen (takkelingen) afdalend in de Bergse Heide, de bosuil en groene kikkers in het Vliekerbos, maar ook biggen en daarna vluchtende zwijnen, nadat ik in de handen had geklapt.

Wandelen in het bos na zonsondergang vindt plaats met toestemming van de eigenaar en beheerder. Vuurvliegjes zijn rond 21 juni op eigen gelegenheid ook te zien vanaf de harde weg in de randen van het bos. Maar wie gaat er nog wandelen in het donker? 'Sinds de tijd dat ik verkering had, heb ik geen vuurvliegjes meer gezien.' was een keer de reactie van een deelnemer van een vuurvliegjes-wandeling. Het blijft heel bijzonder om mensen mee te nemen op deze wandelingen.

Tot over een jaar!

Uilen in het Bospad

Paul Notten

Als bewoners van het Bospad hebben we met de vroegere boerderij Pesch, nu bewoond door Joop Schermerhorn, altijd een uitstekende locatie gehad voor de huisvesting van uilen. De woongelegenheden voor uilen bevindt zich in de nok van het dak van de schuur op een voor mij afschuwelijke hoogte, ver buiten het bereik van mensenhanden. Door de jaren heen is er vrijwel constant bewoning, meestal van steenuiltjes. Een andere bewoner is de kerkuil.

Kerkuil, Wikipedia

Helaas is een aantal jaren geleden het kadaver van een kerkuil gevonden direct nabij de schuur. Daarna was het enige tijd onduidelijk of er nog een hoofdbewoner was. Volgens Joop Schermerhorn moet dat wel het geval zijn, getuige de uitwerpselen in de schuur. De uilenkast in het weiland wordt bewoond door een koppel steenuil met jongen. De huidige aanwezigheid van uilen in het Bospad sluit prima aan bij de vroegere jaren

zestig van de vorige eeuw toen er nog volop weilanden met hoogstam waren. In die weilanden een erg gevarieerd aanbod aan fruitbomen waarin voor uilen altijd wel een beschutte nestholte te vinden was. Mijn herinneringen gaan dan terug naar de tijd dat wij als kinderen schaatsplezier konden beleven achter de Moorveldshof waar een grote drinkpoel voor het vee was. Tijdens het schaatsen in de avonduren hoorden wij dan vanuit de duistere weiland steevast de krasse roep van de steenuil. Bij het diertje geen twijfel over zijn leefplek. Maar anno heden zijn de leefomstandigheden voor onze gevederde vrienden drastisch gewijzigd. De bomen groeien niet meer tot in de hemel. Maar gelukkig is er nog de door onze Joop bewoonde boerderij met fruitgaard.

Het is altijd weer de vraag wat er voor een uilenechtpaar qua woonomgeving nog acceptabel is? Het weiland langs het Bospad is het hele jaar door een stiltegebied waar hooguit het gehinnik van een paard te horen is. Maar een keer per jaar in de tweede helft van mei wordt het weiland door redelijk wat familie benut als kampeerplek. En zo'n concentratie van menselijke en andere geluiden verstoort een aantal dagen de rust in het weiland. Gelukkig is ook Joop erg begaan met het lot van de uilen en verloopt de kampeersessie erg ordentelijk. De uilen hebben een aantal dagen hun ogen dicht geknepen en hun rust gevonden hoog in de schuur van Joop of in de nestkast.

Bosuil

Maar, moet ik onmiddellijk opbiechten, ook in weiland Notten op het eind van het Bospad is er een bescheiden spektakel geweest in de vorm van een Open Tuindag terwijl ook in onze bomentuin en het

direct aangrenzend bosgebied van de Breuk al maandenlang een bosuil verblijft. Naar mijn gevoel is het een solitaire gast maar zeker ben ik daar niet van. Ik ben al blij dat ie er zit. Tot voor kort had ik hem alleen gehoord in de nachtelijke uren. Maar ook overdag in de middaguren wil hij wel enkele malen zijn zang, een diep hoe-hoe-hoe, gevolg door een beverig oe-oe-oe zachtjes laten horen. De openstelling van onze tuin heeft geen schade opgeleverd want in de volgende dagen heeft mijnheer de uil alweer enkele malen in de middaguren zijn vaste riedel afgedraaid en heeft Riekie met kleinzoon Sebas hem uit zijn schuilplek zien wegvliegen. Eind juni. De steenuiltjes in de kast hebben een voorspoedige groei doorgemaakt en zijn inmiddels uitgevlogen. Volgens een eerdere nestcontrole moeten dat er vijf geweest zijn. Een mooi aantal. In weiland Joop wordt door de jonge uiltjes in de nachtelijke uren de eerste vliegervaring opgedaan. De jonge diertjes verraden af en toe hun aanwezigheid met een sissend geluid; ze zijn duidelijk nog niet toe aan de voor steenuilen bekende roep 'poetskwiew'! Als Bospadbewoners zijn we blij met de nieuwe lichter bijgedragen te hebben aan de instandhouding van het steenuilenbestand. En anders dan in het gezegde zijn we echt niet van plan uilen naar Athene te dragen. Laat ze maar hier blijven!

paulmanotten@gmail.com

Activiteiten

(Deze duren (ruim) 2 uur)

<https://www.ivn.nl/afdeling/meerssen>
ivnmeerssen@gmail.com

Iedere dinsdagmiddag: Werken in de Kwallef van Vliek:

jo.frenken@home.nl

Iedere donderdag: Werken in de natuur.

jo.lexis@home.nl

Zaterdagmorgen 5 augustus 2023: Inventarisatie planten in wegberm.
Vertrek om 10:00 uur in Geulle a. d. Maas. Leo Voragen (045-544 2300)

Donderdag 10 augustus 2023: Lezing over de Kroedwusch en de medicinale werking van planten door Riekie Notten en Riny Rongen om 14:30 uur in Ut Zaelke in Bunde, Mgr. Theunissenplantsoen 20.

Inlichtingen 06 2004 0142, mmonrro@xs4all.nl

Donderdag 17 augustus 2023: Plukken van kruiden voor de Kroedwusch. Vertrek om 9:30 uur bij Kwekerij Marnis, Kloosterweg 9, Bunde. Jo Lexis (06 2917 8733)

Zaterdag 19 augustus 2023: Bundelen van de Kroedwusch om 10:00 uur bij Kwekerij Marnis, Kloosterweg 9, Bunde. Jo Lexis (06 2917 8733)

Zondagmorgen 20 augustus 2023: uitdelen van gezegende Kroedwusch tijdens de dienst in de diversie kerken in de gemeente Meerssen.

Zaterdag 26 augustus 2023: planten ecoduct. Leo Voragen (045-544 2300)

Zaterdag 2 september 2023: Verbindingsdag IVN-regio Maas en Mergelland. Van 12:00 uur tot 17:00 uur in Kasteeltuin Oud-Valkenburg. ivnvalkenburgadgeul@gmail.com Als je gaat, meld dat dan ook op ivnmeerssen@gmail.com zodat eventueel gecarpoold kan worden.

Maandagavond 4 september 2023: Bestuursvergadering gevolg door samenstellen van programma van activiteiten.

Woensdagavond 6 september 2023: Natuurvaria. Om 19:30 uur in Café De Notenbalk, Sint Catharinastraat 12, Ulestraten (wimelsderks@hotmail.com 043-364 3740).

Vrijdagavond 8 september 2023: Kwintet Jazztales onder leiding van Ralf Jacobs in de Kwallef van Vliek. Zie publiciteit in de media. ummels@kpnmail.nl

Zaterdag 9 september 2023: Open dag bij de Kwallef van Vliek van 10:00 tot 17:00 uur met extra activiteiten. Zie publiciteit in de media. ummels@kpnmail.nl

Zondag 10 september 2023: Open dag bij de Kwallef van Vliek van 10:00 tot 17:00 uur met mogelijk de officiële opening van de serre. Zie publiciteit in de media. ummels@kpnmail.nl

Woensdagavond 13 september 2023: Bijeenkomst vogelwerkgroep o.l.v. Bert Merk. Om 20:00 uur in ???. Op die avond wordt de afspraak gemaakt voor de komende excursie op zondagmorgen. (hj_merk@hotmail.com 06-3761 7966)

22 september tot 1 oktober 2023: Beleefweek Limburg IVN 'Proeven' als thema.

Zondagmiddag 24 september: Wandeling over het plateau van Ubachsberg: Molen Vrouwenheide, Oost- en Westmaas met aandacht voor cultuur en natuur o.l.v. Fred Erkenbosch. Vertrek 14:00 uur bij kerk van Ubachsberg (frederkenbo@gmail.com 06-8298 7793)

Woensdagavond 4 oktober 2023: Rivierpark Maasvallei tussen Hartelstein en Voulwames. Om 19:30 uur in Café De Notenbalk, Sint Catharinastraat 12, Ulestraten. Presentatie door Fred Erkenbosch (frederkenbo@gmail.com 06-8298 7793).

IVN Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
Afdeling Meerssen

Website: www.ivn.nl/afdeling/meerssen

E-mail: ivnmeerssen@gmail.com

Bestuur

Voorzitter Marianne van den Berg

Vicevoorzitter Wim Derks

Secretaris Frans Ligthart

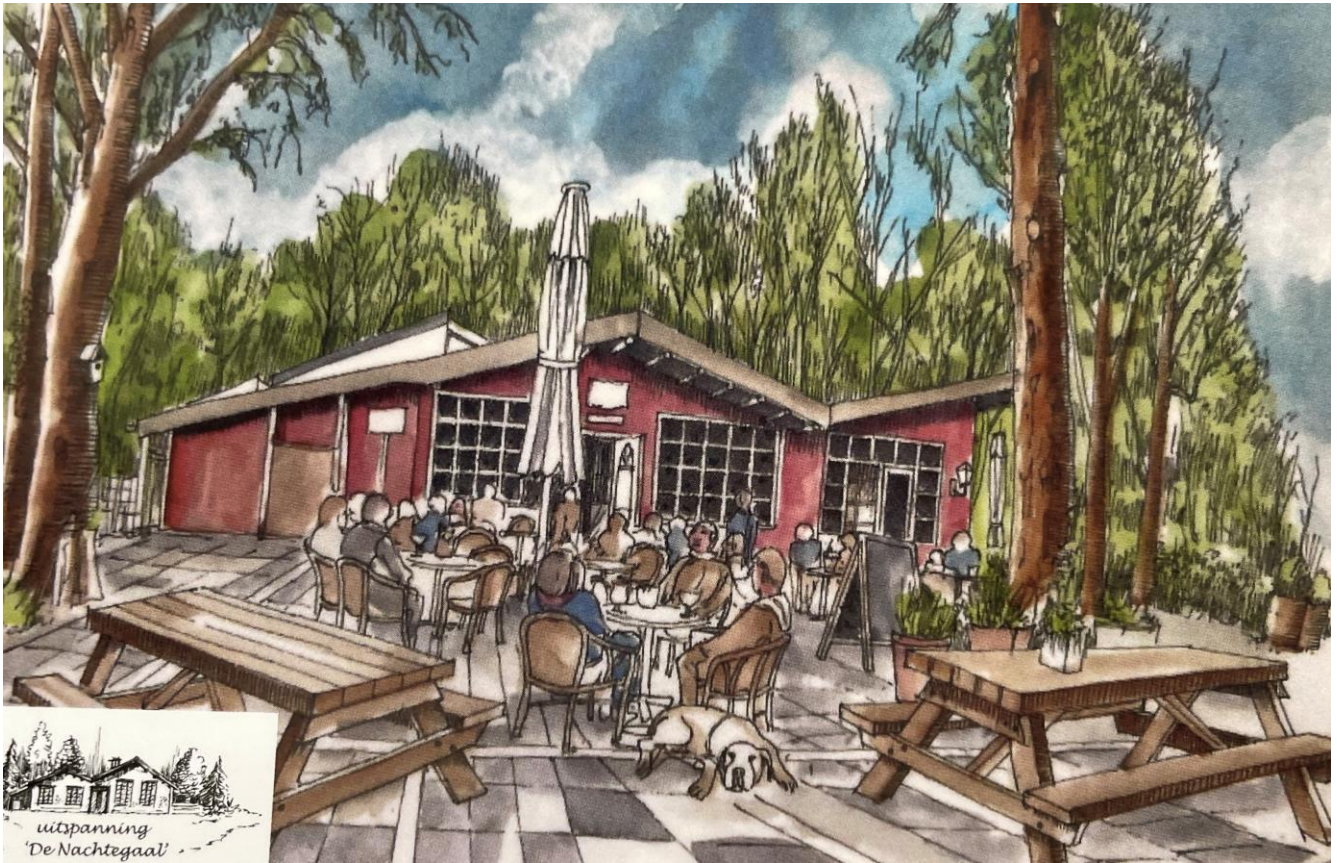
Penningmeester vacature

Bestuursleden Frans van de Kragt
Riekie Notten-Houben
Pascalle Satijn
Jan de Veen
Leo Voragen

Coördinatoren van de Werkgroepen:

Communicatie	André Ament	T 06 44189017
Vogelwerkgroep	Bert Merk	T 043 3644339
Activiteiten	Wim Derks	T 043 3643740
Jeugd	Els Derks-van der Wiel	T 043 3643740
Plantenwerkgroep	Leo Voragen	T 045 5442300
Paddenwerkgroep	Frans van de Kragt	T 043 8502832
Landschapsonderhoud	Jo Lexis	T 06 29178743
Kwallef van Vliek	Jo Frenken	T 043 3644975
Zoogdieren	Wim Derks	T 043 3643740
Milieu	Els Derks-van der Wiel	T 043 3643740

Uitspanning 'De Nachtegaal'

Gemeentebroek 6 6231RV Meerssen

T 043 3642161

www.uitspanningdenachtegaal.nl

info@uitspanningdenachtegaal.nl

Iedere dag geopend vanaf 10.00 uur